

Személyes beszámoló a harmadéves tanulmányútról

Szöveg: Goda Gabriella, fotók: Zakar Péter

A jelenleg harmadéves történelem szakos hallgatók nagyon szerencsés helyzetbe kerültek, hisz négy tanár is elkísérte őket az idei tanulmányi kirándulásra: Zakar Péter, Kruppa Tamás, Kiss Gábor Ferenc és Döbör András tanárurak vállalták magukra ezt az izgalmas feladatot. A kirándulás május 1-től 5-ig tartott. Utazásunk célpontja Arad és Temesvár környékének, valamint a Délvidék területének megismerése volt, oly módon, hogy mindvégig Szegedhez közel – kb. 150 km-es körön belül – utaztunk. A kirándulás célja leginkább az volt azon felül, hogy a ma már a határon túlra eső magyar történelmi és kulturális emlékhelyeket felkeressük, hogy képet kapjunk arról, hogyan tudják a kisebbségben lévő magyarok megtartani nemzeti tudatukat és továbbadni az újabb generációnak anélkül, hogy atrocitásba kerüljenek a helyi hatóságokkal vagy értelmiséggel. A

másik fő mozzanata a tanulmányútnak abban rejlett, hogy átérezzük a régió súlyát a történelmi Magyarország létezésének korában. Kísérőink – főként Zakar tanár úr – nagy hangsúlyt fektettek arra, hogy tisztában legyünk az 1848-49-es szabadságharc helyi vonatkozásaival, és a tizenhárom aradi vértanú szerepével a magyar történelemben.

Az első helyszínünk Magyarpécska volt, ahol gróf Klebersberg Kunó (1875–1932) született. Egy évfolyamtársunk tartott beszámolót a vallás- és közoktatásügyi miniszter életpályájáról. Nagy István és dr. Pálfi Sándor mutatta be a városka történetét, mindennapjait, különös tekintettel az ott élő magyarság problémáira. Ezután továbbindultunk a vértanúk városa, Arad felé.

Aradon elfoglaltuk a szállásunkat az Alma Mater Egyesület kollégiumában, ahol a következő két éjszakát töltöttük el. Délután megismertük az óvárost és az újvárost. Helyi idegenvezetőink színes és olykor pajzán történetekkel tűzdelve mutatták be Arad történetét, irodalmi- és kulturális életének legérdekesebb eseményeit. Természetesen első célpontunk a zavaros politikai eseményeket megélt Szabadság-szobor volt, amit először 1890. október 6-án avattak fel. Ujj János és Pávai Gyula kíséretében ellátogattunk ahhoz a házhoz is, ahol kizárólag a tisztikar számára tartottak fenn „piroslámpás” örömtanyát, illetve megismertük Ady Endre egykori kedvenc helyét is, ami szintén egy korabeli „kájbarlang” volt. Természetesen a költő annál nagyobbat alkotott a költészet javára, mintsem emiatt őt bárki elítélné. Mélyen lesújtott az a felismerés, hogy a 150 évesnél is idősebb házak állagát nem próbálják, vagy

ÉN ÉS KLEBELSBERG: MAGYARPÉCSKÁN, A NAGY KULTUSZMINISZTER SZÜLŐHELYÉN

AZ ARADI VÁROSHÁZA AKÁR MA IS ÉPÜLHETETT VOLNA: EREDETELEG HÁROMMÉMELTESRE TERVEZETT ÉPÜLET LEGFELSŐ SZINTJE ANYAGHIÁNY MIATT NEM KÉSZÜLT EL TELJESEN

tudják megóvni az idő vasfoga ellen és a városvezetéség hagyja elpusztulni ezeket a magyar szívnek kedves történelmi-kulturális emlékekről árulkodó csodálatos építményeket. A legrosszabb állapotban egy 1700-as évek közepéről származó lakóház volt, de a legmegrázóbb talán az, hogy nincs esély a mihamarabbi renoválásra.

MÁRIARADNA, A KEGYTEMPLOM HOMLOKZATA

Háztáji

Másnap ellátogattunk a 13 aradi vértanú emlékhelyére, amit 1881. október 6-án avattak fel. Zakar Péter tanár úr tartott részletes beszámolót e személyek életéről. Ezután elutaztunk Máriaradnára, ami a ferencendi kolostoráról és templomáról nevezetes, valamint arról, hogy a környék egyik leglátogatottabb búcsújáróhelye évszázadok óta. 1520-ban építették ide az első kápolnát, később templom épült a helyén,

melybe 1668-ban helyezték el a csodatevő Mária-képet. A mostani templom 1760-as években épült. A kolostor mögötti dombon emlék örökíti meg II. Józsefnek 1768. évi látogatását. II. József szerint itt volt a legszebb kilátás egész Magyarországon. A templom arról is híres, hogy a falain belül egy hosszú folyosón azoknak a hívőknek az adományképei láthatók, akik Szűz Máriának köszönhetik gyógyulásukat. Személyes halál közeli élményüket s csodás megmeneküléseiket örökítették meg egy-egy festményen, ezzel is kifejezve hálájukat a Szent Szűznek. A délután folyamán ellátogattunk Solymosra, egy Arad megyei kisközségre, ami a Maros közvetlen közelében, annak jobb partján található. A középkori vára a település keleti oldalán, a Dévát Araddal összekötő műút mellett emelkedő hegyen fekszik. A romos állapotban megmaradt épület egyik legfontosabb emléke a középkori magyar királyság nemesi várépítészetének.

Miközben autóbusszal a szállásunk felé tartottunk, Zakar tanár úr hasznos információkkal látott el minket a szigorlati témaköröket illetően.

Este szűk körű beszélgetésen vehettek részt az érdeklődő diákok két helyi fiatal értelmiség, Bálint Zoltán és Borbély Zsolt Attila

MÁRIARADNA, EGY CSODÁS MEGMENEKÜLÉS TÖRTÉNETE: DÁCIA ÉS A SZENT SZÜZ

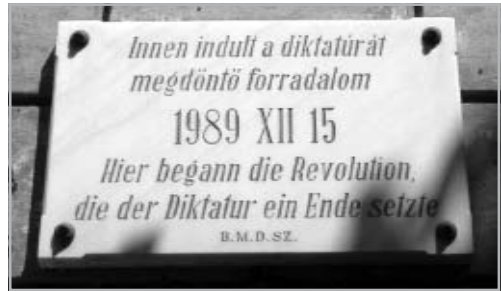
társaságában. A helyszín nagyon is találóan az egyetlen helyi magyar könyvesbolt, a Tulipán volt. Átérezhettük a beszélgetés során azt, hogy milyen nehéz helyzetben vannak azok, akik valóban tenni akarnak valamit a helyi magyar közösség érdekében, és nem

A SOLYMOSI VÁRÚRNŐ ELŐADÁSA UTÁN

csupán a román vezetőség hozzáállásának következtében, hanem a helyi magyar értelmiség eltérő és kibékíthetetlen nézeteltérései miatt is. Sajnos az anyaország segítsége sem mindig a legmegfelelőbb helyre jut el. Ezt a személyes hangulatú beszélgetést a kiváló helyi borok kóstolásával zártuk le.

Kedd reggel elhagyva aradi szállásunkat elindultunk a következő helyszínre, Temesvárra. Temesvár a Bánság fővárosa. A 18. században Mária Terézia rendeletére különböző népcsoportokat telepítettek itt le, így lett Európa etnikailag egyik legszínesebb városa. Mintapéldája a nemzetek együttélésének, hisz

A KOMMUNISTA DIKTATÚRÁT MEGDÖNTŐ 1989-ES FORRADALOMRA EMLÉKEZTET A FALON ELHELYEZETT MÁRVÁNYTÁBLA

lakosságát magyarok, románok, németek és szerbek alkotják. Európaisága a romániai forradalom idején (1989) is megnyilvánult: ez a város rázta le legkorábban a diktatúra fojtogató szorítását, és vált a megmozdulások központjává. Az 1800-as években már az egykori Magyarország legfejlettebb városa volt, itt vezették be az országban először a gázvilágítást (1857), majd később a villanyvilágítást (1884) az utcákon. Idegenvezetőnk, Szekernyés János kíséretében megtekintettük Dózsa György emlékművét is, akit 1514-ben itt végeztek ki.

A délután folyamán átléptük a román-szerb határt. A Magyarok felé tartva kíséretünk Dulka Andor tanár úr árult el a közvélemény számára kevésbé ismert informá-

MÉG MINDIG TEMESVÁR: TÖBBEN ALFÁBAN PRÓBÁJÁK MEGJEGYZNI IDEGENVEZETŐNK TÖRTÉNETEIT

ciókat a vajdasági kisebbségek életéről. Számomra nagyon megrázó volt hallani a szanádi német lakosokkal történt kegyetlenkedésekről a második világháború alatt.

HELYI ÚTIKALAUZUNK, SZEKERNYÉS JÁNOS VEZETTE KICSINY SEREGÜNKET

Este érkeztünk meg Magyarokanizsára. Ez a város azért is jelentős, mert itt a magyarok aránya 88,8%. A csapat három helyen volt elszállásolva. Ez azért érdekes, mert 25 fő a Tisza árterében kapott helyet, így számukra már maga a szállás is külön élményként hatott, hisz az áradás miatt

csak csónakkal tudták megközelíteni. Szerdán ellátogattunk Péterváradra, ahol megtekintettük a híres erődöt és a vármúzeumot. Este a szállásunk felé közeledve az idegenvezetőnk megmutatta az araci templomromot. Az utolsó nap ellátogattunk Zentára, ahol megtekintettük a helyi múzeumot és a magyar gimnáziumot Kávai Szabolcs és Pósa Károly segítségével, Pataki Tibor, zentai gimnázium igazgatója és történelemtanára pedig a város történetéről beszélt. Elindulván Szeged irányába, még megálltunk Szabadkán, ahol egy kétórás szabad program keretén belül megismerkedhettünk a város nevezetességeivel Hegedűs Attila kíséretében és elkölthettük utolsó dinárjainkat is.

Társaim nevében is bátran kijelenthetem, hogy nagyon hasznos volt számunkra ez az öt nap időutazás a történelem viharos évszázadaiban. Véleményem szerint segített nekünk abban, hogy átérezzük magyar nemzetársaink küzdelmét nemzeti öntudatuk megőrzésében. Ráébredtünk arra, hogy bár Trianon szétválasztotta, de a közös múlt örökre összeköti a magyarokat. remélem, hogy a másodéves hallgatóknak jövőre legalább ilyen értékes és élvezetes történelmi kirándulásban legyen részük, mint most nekünk kijutott.

„HALLGASS, DE EMLÉKEZZ!” AZ 1944-ES ALDOZATK EMLÉKMŰE MAGYAROKANIZSÁN

A mi Balkánunk

2005. május 25-én délvidéki útra indult lapunk szerkesztőgárdája. A vajdasági Nyitott Távlatok civil szervezet meghívásának eleget téve Szabadkán mutatkozott be a Belvedere Meridionale szerkesztősége.

FOTÓ: ZAKAR PÉTER

Először a határ közelében lévő Palicson álltunk meg, ahol Hegedűs Attila fogadta a csapatot. Vendéglátóként rá hárult az idegenvezetés sok türelmet igénylő feladata. Rövid sétát tettünk a Palicsi-tó partján, ismerkedtünk az annak idején oly divatos üdülőhellyel. A kulturált környezetben először éreztünk meg valamit a hajdani Délvidék hangulatából, azt hiszem nagyrészt a szerény kilátásokkal rendelkező jelennek köszönhetően.

Kosztolányi városát délután három körül értük el. A nyüzsgő város nyugalma talán a kelleténél több rendőr is vigyáz, szinte százméterenként láttunk gyalogos vagy autós járőröket. Szabadkán először egy kifőzdet kerestünk fel, számomra kiejthetetlen és megjegyezhetetlen nevű, de finom szerb ételek sorát kóstolva meg, nem is beszélve a sörről. A gasztronómiai kitérő után végig sétáltunk a Korzón. Ennek végén a Szabadkai Népszínház korinthuszi oszlopos épülete magasodik, amely elé nemrég Cserni Jován „cár” szobra került. Innen karnyújtásnyira áll a városháza, amely a magyar szecessziós építészet egyik csúcsa. Lenyűgöző méretű épület, melynek

igazán különleges részeit odabent találtuk meg. (Itt nemcsak arra gondolok, hogy közelről láthattuk a szabadkai látogatáson lévő Szili Katalint.) A városnézést a város egyetlen magyar kézben lévő kávéházában fejeztük be.

Végül hat óraker kezdetét vette a szakmai program. Először Zakar Péter köszöntötte a megjelenteket, majd Döbör András volt főszerkesztő ismertette a lap történetét. Külön kitért minden rovat történetére, valamint az egyes szerkesztőgenerációk preferált témáira. Ezután Kiss Gábor Ferenc főszerkesztő ragadta magához a szót, ecsetelve a Belvedere jelenlegi helyzetét és a hallgatókkal kialakított különleges kapcsolatot. Végezetül Jancsák Csaba vázolta a lapot működtető alapítvány pénzügyi helyzetét, kiemelve a könyvkiadásban elért sikereket is. (Ezt alátámasztandó a Belvedere Meridionale könyvbemutatóira jellemző ingyen könyvek is kiosztásra kerültek.) Ezután az érdeklődő vendégek kérdezhettek, akik főként az idősebb generáció tagjai közül kerültek ki. Tulajdonképpen inkább köszönetnyilvánítások hangzottak el, és lassan egy oldott hangulatú, kötetlen beszélgetés bontakozott ki. Később ez folytatódott a szomszédos kocsmában egészen hazaindulásunkig.

Este tíz körül a röszkei határon ért minket a legnagyobb meglepetés. Miután az egész nap kiválóan sikerült, épp az utolsó pillanatban adódott egy kellemetlenség. Nyolcfős delegációnk egyik tagja elveszítette útlevelét, és így az a veszély fenyegetett, hogy Szerbia nem túl közeli uniós csatlakozásáig ott kell maradnia. Szerencsére sikerült tele-

A TÖRTÉNELEMHAMISÍTÁS ÍZLÉSTELEN PÉLDÁJA: A FŐ TÉREN CSERNI JOVÁN „CÁR” SZOBRA

fonon elérni a Szabadkán maradt barátokat, akik megpróbáltak segíteni. Az egyik autó tehát visszaindult a városba, a többiek pedig átlépték a határt. Miközben az ismerős utakat róttuk, sms-ben jött a hír, hogy épp az évszázad Bajnokok Ligája döntőjét szalasztjuk el. Az autó is rakoncátlankodni kezdett, de végül visszaértünk Szabadkára. A határat-

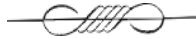
lett éjszakáznia. Ekkor újabb telefonok következtek szállásügyben, nem remélt gyors sikerrel. Végül minimális embervesztéssel zárhattuk ezt az igazán felejthetetlen napot, és tértünk haza Szegedre.

Köszönet minden szabadkai barátunknak!

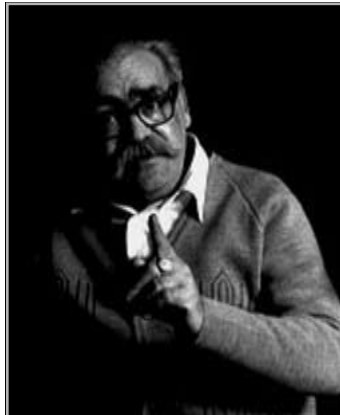
BÍRÓ CSABA

I N M E M O R I A M ∞

Ki volt nekünk Pongrátz Gergely?

Meghalt Pongrátz Gergely. A halál 73 éves korában érte utol, magyarországi életművének, a Kiskun-majsa-Maris puszta földjén álló tanyáján létesült, 1956-os múzeum udvarán. A hír bennünket, akik Pongrátz Gergelyt jól ismertük, hozzá meleg, bajtársi érzélemmel kötődöttünk, nagyon fájdalmasan ért. Tudtuk, hogy élénk életszeretete révén

számos terve és feladata várt még megvalósításra, amit a halál már lehetetlenné tett számára. Tudtuk, hogy élete egyedi és pótolhatatlan azok soraiban, akik még élnek, a forradalmat átélő, abban résztvevő, azt győzelemre vivők között. A számos forradalmi fegyveres helyszín között a Corvin köz vált a legismertebb legendává, ami nem a legendagyártók-